

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM

Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport

EMLÉKEZTETŐ

Helyszín: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Kossuth Lajos tér 2- 4. 439/A tárgyaló

Időpont: 2013. december 18.

Tárgy: a Véleménynyilvánítás Szabadságáért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Az ülést **Balatoni Monika** államtitkár asszony, a munkacsoport elnöke nyitotta meg, aki sajnálatát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy jelen ülésen csak a Társaság a Szabadságjogokért jelent meg a civil szervezetek közül, így a munkacsoport ülése határozatképtelen.

1. napirendi pont: Az internet, mint a véleménynyilvánítás eszköze – az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás szabadságának viszonya

Az első napirendi pont tárgyalására nem került sor az ülésen, mivel az azt előterjesztő szervezet képviselője nem jelent meg.

2. napirendi pont: Gyűlöletbeszéd elleni intézkedések – A véleménynyilvánítás korlátozására tett intézkedések az emberi méltóság érdekében

Balatoni Monika államtitkár asszony a napirendi pont tárgyalását azzal kezdi, hogy a parlamentben történt eddigi megnyilvánulások, például Gyöngyösi Márton felszólalása kapcsán konkrét házszabály módosítás is történt: az ülésteremben szóelvonással, illetve pénzbírsággal büntetendő az, aki a Ház valamely képviselőjét, vagy egy csoportot etnikai/vallási alapon kirívóan sértő megjegyzésekkel illet. Júniusban megszavazták ennek szigorítását, mely szerint pénzbírság mellett a tiszteletdíj megvonásával is szankcionálhatják ezeket a megnyilvánulásokat.

Államtitkár asszony arra kéri az Igazságügyért Felelős Államtitkárságot, hogy a kormányzati intézkedéseket, illetve az eddigi folyamatokat elemezve számoljanak be arról, milyen törvények, valamint házszabály módosítással járó intézkedések születtek a gyűlöletbeszéd visszaszorítása/megakadályozása érdekében.

Kara Ákos, a KIM Igazságügyért Felelős Államtitkárságának képviselőjében elmondta, hogy a 2013. július elsején elfogadott új Btk. előtt is voltak már olyan törvénymódosítások, melyek a gyűlöletbeszéd előfordulását előzték meg. A közösség elleni uszítás tényállás tekintetében nem történt változás, mivel az Alkotmánybíróság által kiadott határozatok miatt igen szűk mozgástér állt rendelkezésükre. Ugyanakkor civil kezdeményezésre nevesítésre került a nemi identitásra, valamint fogyatékosokra vonatkozó uszítás.

Egy 2011-es törvénymódosítás szerint az erőszakos magatartás tanúsításán túl büntetik a csoporthoz tartozás miatti kirívóan sértő magatartás tanúsítását, mely alkalmas arra, hogy az adott csoport tagjában riadalmat keltsen. Változás történt abban, hogy nem kizárólag adott személy ellen irányuló cselekedeteket szankcionálják, hanem az ugyanilyen hatást elérő rongálást is.

Továbbá a Kormány és az Országgyűlés egyértelművé tette, hogy a közrend fenntartása kizárólagos állami monopólium, ezzel visszaélni nem lehet.

Simon Ákos szintén a KIM Igazságügyért Felelős Államtitkársága képviselőjében kiemelte, hogy a fegyelmi jog módosítása hiánypótló volt az Országgyűlés működése kapcsán. A szakma is azt képviselte, hogy a fegyelmi jog kapcsán a házszabálynak valamilyen intézkedést tennie kell.

Az Alkotmánybíróság 2 esetben hozott végzést az Országgyűlés törvényi rendelkezéseit illetően, például Vona Gábor ügyében, ahol az Alkotmánybíróság azt képviselte, hogy az Alaptörvénnyel és az Országgyűlés törvényi rendelkezéseivel is összhangban volt a szankcionálás.

Az Alaptörvény negyedik módosításának értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága az emberi méltóság sérelmére nem irányulhat. Itt meghatározott csoportok elleni véleménynyilvánítással kapcsolatban lehetővé teszi, hogy polgárjogi igénnyel fel tudjanak lépni (személyiségi jogi perek indíthatók).

3. napirendi pont: A rágalmas és becsületsértés dekriminalizációjának kérdése

Dojcsák Dalma a TASZ delegáltja felhívta a figyelmet a fent említett szabályozások súlyosan korlátozó voltára, amely miatt javasolta a szervezet ennek a napirendi pontnak a megvitatását. Elmondása szerint a büntetőjogi fenyegetettség korlátozza a szólás- és sajtószabadságot, hiszen az újságírókat megakadályozhatja abban, hogy egyébként fontos közéleti kérdésekről tájékoztassák a nyilvánosságot. A nemzetközi jogirodalomban is megjelenő trend a rágalmas és becsületsértés dekriminalizációja, például az Egyesült Királyságban és Romániában is megtörtént a fenti tényállások kivétele a büntető törvénykönyvekből.

Ezen túl a büntető eljárásjogi szabályozás előnyökkel szolgál a hivatalos személyek számára, mivel az egyébként magánvádas rágalmas és becsületsértés indítványozását esetükben közvádassá teszi. Ez nem tesz eleget annak a kívánalomnak, hogy a közszereplőknek sokkal szélesebb körben kell elfogadniuk a kritikát.

A TASZ képviselője azzal a kérdéssel fordul az ülés résztvevőihez, hogy van-e szándékuk a két tényállás dekriminalizációjára?

Balatonai Monika államtitkár asszony két példát hoz fel a téma szemléltetésére. Egyrészt a bajai videóügyet, amikor is a parlament társadalmi egyeztetés nélkül új Btk. szigorítást kezdeményezett, mely által a rágalmas kiegészült egy új tényállással, aminek értelmében a becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy videó felvétel nyilvánosságra hozása egytől három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható. A másik példa az indexes újságíró esete, aki ellen rágalmas miatt két ügyet is indítottak, ugyanakkor mindkét esetben felmentő ítélet született a szabad véleménynyilvánításra hivatkozva.

Dojcsák Dalma ugyanakkor hivatkozott a 36/1994-es határozatra arról, hogy a büntető eljárásjogi szabályok védik a közhatalom gyakorlóit. A világszintű tendenciákat figyelembe kéne venni nem feltétlenül alkotmányos, hanem politikai szempontból is.

Az indexes újságíró ügyében megjegyezte, hogy valóban felmentő ítéletek születtek, de az ügyészség felülvizsgálatért fordult a Kúriához, az eljárás így továbbra sem zárult le. Abból a szempontból is aggályos az ügy, hogy nem polgári peres eljárásról van szó, mely esetén az újságíró mögé állhat a lap is, hanem egy magánszeméllyel szembeni állami fellépésről. Szerinte felesleges a meglévő szabályozást tovább szigorítani, amikor a jelenlegi polgárjogi törvények is megfelelnek az ilyen ügyek megfelelő szankcionálására.

Balatonai Monika az első napirendi pontra utalva elmondta, az emberi méltósághoz való jog kapcsán a kuruc.info miatt Magyarország minden USA nagykövetnél kezdeményezni fogja a honlap leállítását. A Kormány itt vállaltan korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát, ugyanakkor teszi ezt az emberi méltósághoz való jog megóvása érdekében.

Dojcsák Dalma szerint azonban a kuruc.info nem minden tartalma sértő, éppen ezért csak a bűncselekményt megvalósító cikkek magyarországi szerzői ellen kéne eljárást indítani. Ennek nagyobb visszatartó ereje lenne, mint az oldalak letiltásának, mivel a többi újságíróra is hatással lenne.

Simon Ákos azt kérdezi, az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 9. cikkét mikor fogja újra és átfogóan értelmezni? A 36/1994-es határozat már hatályát veszítette, nem élő elvi szempontból. Ezért rövid időn belül lennie kell egy AB határozatnak, ami akár a 36/1994-es határozatban lefektetett elvek újbóli megállapításával és megerősítésével a véleménynyilvánítás szabadságának a kereteit és korlátait újra meg fogja állapítani.

Ezen kívül feltette a kérdést, hogy az AB mikor fogja értelmezni az Alaptörvény azon rendelkezését, ami az emberi méltóságot a véleménynyilvánítás korlátjaként írja le.

A TASZ felvetésére reagálva elmondta, hogy a büntető jogszabályok tekintetében az Országgyűlésnek viszonylag széles mérlegelési joga van, s alkotmányjogi szempontból nincs akadálya annak, hogy a TASZ javaslatáról egyeztetések kezdődjenek.

Balatonai Monika a BM-hez intézett felszólalásában elmondta, felmerült az a kritika, hogy a rendőrség részéről is nagyon nehéz az indíték bizonyítása, sokszor a nyomozati anyag nem tárja fel megfelelően azt, hogy a véleménynyilvánítás korlátozása helytálló-e vagy sem, illetve a nyomozati szakaszban milyen konkrét tényekre alapoz a rendőrség.

Sztojka Attila, az EMMI Társadalmi Felzárkóztatásért Felelős Államtitkárságának főosztályvezetője elmondta, hogy két tematikus munkacsoport is érintette a gyűlölet-bűncselekmények körét. Az Egyéb Polgári és Politikai Jogok Védelméért Felelős Tematikus Munkacsoport is mélyen elemezte a témát, mely végül pozitívan zárult. Már az ülés során együttműködés alakult ki az ORFK-val, ami előre viheti az ügyet. Hozzátette, a jogszabályi háttér adott a gyűlölet-bűncselekmények megfelelő kezelésére, szankcionálására. A kérdés csak az, hogyan lehet elérni a megfelelő jogalkalmazást. Itt utalt arra, hogy tulajdonképpen a civilekben is ennek a szemléletváltásnak az igénye merült fel, melyre az ORFK-nak is van nyitottsága.

Orsósné Varga Mária, a SZERSA részéről felszólalásában megemlítette, hogy 2013. VI. 12-én a sajtóból értesültek iskolájuk működési engedélyének bevonásáról, valamint az intézmény bezárásáról, s csak ezután kapták kézhez azt erről szóló határozatot. Nehezményezte, hogy a sajtóban meglehetősen negatív kép alakult ki róluk, melynek kialakításáért a Kormány egyes képviselőit tette felelőssé. Emiatt megkeresték az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalát, de elmondása szerint tőlük érdemi választ nem kaptak, illetve továbbra is atrocitások érik őket.

Hajas Barnabás az AJBH képviselőjében elmondta, hogy tájékoztatást kért az ügyel kapcsolatban, amint azt megkapja, érdemben tud reagálni a SZERSA kérdéseire.

Dr. Sömjéni László a BM Titkárságának közigazgatási főtanácsadója hozzászólásában azt tanácsolta, forduljon az alapítvány az ügyészséghez egy indítvánnyal, mivel az felügyeletet gyakorol a rendőrség felett.

Balatoni Monika hozzátett egy további rendőrséget érintő kritikát, mely szerint sokszor el sem jut a bíróságig az ügy, mivel már nyomozati szakaszban bizonyítottnak látja a rendőrség, hogy nem történt jogsértés.

Sömjéni László nem tud róla, hogy a rendőrség direkt elkaszálná az ilyen eljárásokat. Elmondása szerint kétféle bűncselekmény lehetséges: a közösség tagja elleni, vagy a közösség elleni. Ha a tagja ellen irányul, akkor általában nem ebben a tényállásban indul meg az eljárás, hanem gyakran garázdaság, vagy testi sértés ügyében. A bűncselekmény objektív oldalával kezd foglalkozni a rendőrség, s a szubjektív – az elkövető szándéka szerinti – oldalát csak az elkövető elfogása után tudja megvizsgálni. Magukból a következményekből ritkán derül ki a bűncselekmény indítéka.

A TASZ-tól azt kérdezi a 3. napirendi ponttal kapcsolatban, hogy teljes mértékű dekriminalizációra gondoltak-e?

Dojcsák Dalma válaszában először a korábbi témára reagálva elmondta, hogy a közösség elleni uszítás hatásában ítélandó meg, hogy milyen indulatokat vált ki, ami az egyének elleni erőszakot indukálhatja. Például a devecseri Jobbik felvonulás során gyűlöletbeszéd és gyűlöletbűncselekmény is megvalósul a TASZ és más civil szervezetek szerint, ugyanakkor a rendőrség nem indított az ügyben eljárást.

A dekriminalizációt illetően azt mondta, hogy politikai döntésre van szükség az ügyben. Abban a kontextusban tud alapjoggal és szólásszabadsággal kapcsolatos érveket felhozni, mely esetben az egyén az államot vagy az államhoz kapcsolódó személyeket kritizálja. Így amellet tudnak érvelni, hogy a hatalmat gyakorlókkal szemben kritikát megfogalmazót ne sújtsa büntetőjogi szankció.

Hajas Barnabás a devecseri esettel kapcsolatban elmondta, hogy abban az ügyben sok más probléma is felmerült, melyek miatt az ombudsman megfogalmazott olyan elveket, amik az addig akadozó eljárást előre lendítették. Megemlített egy hasonló esetet, ami Németkéren történt 2013 szeptemberében, amikor a rendőrség nagyon hatékonyan járt el.

Dr. Elek Zsófia a Külügyminisztérium részéről elmondta a romániai dekriminalizációról, hogy éppen az ülés előtt 8 nappal (2013.12.10.) az ottani parlament úgy döntött, visszateszi a büntető törvénykönyvbe a rágalmozás és becsületsértés tényállást a közbeszéd eldurvulására hivatkozva.

Az EBESZ médiaszabadságért felelős biztosa azonnal közleményben reagált a romániai eseményekre, elítélte azokat. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy milyen negatív hatásai lehetnek a fentiek teljes dekriminalizációjának, illetve milyen lépésekben lehetne annak érdekében haladni, hogy a közbeszéd eldurvulása ne következzen be?

Hangfelvétel alapján készítette: Kovács Krisztina

Látta: Huszághné Winkler Mónika

Jóváhagyta: Balatoni Monika